

ספר

דרך הנשר

מהגאון הקדוש המקובל האלוקי

רבי נתן אדלער כהן צדק זצ"ל

אב"ד באסקאוויץ ופראנקפורט דמיין יצ"ו

בעל מחבר משנת רבי נתן הגהות ופירושים על ששה סדרי משנה, וספר תורת אמת אגדה וחידושי הלכה על התורה ושאלות ותשובות על ד"ח שו"ע

בספר דרך הנשר מגלה סודות נוראות ונפלאות וקצת ממלחמתו על השחיטה והשוחטים שהיה לו בפראנקפורט דמיין, ואם היה יכול לתקן השחיטה היה כבר מזמן הגאולה וז"ל: מס' האביב מהנוגע לדעת בדורנו: ר' נתן אדלר ותלמידו ר' משה סופר מפ"ב מקובלים בנסתר, רנ"א רצה לפסול השוחטים דפפד"מ, ולהכניע חותם הס"א ששורה על שוחטים פסולים בסוד על חרבך תחי' וגו' ואלמלא השיג כל רצונו בא משית, אך הס"ס העמיד עליו רודפים

קצבים והוצרך לברוח מפ"ב ועל ר' משולם טימסניץ מפ"ב כי נשמת שרף - ועל הנוב"י כי עינו כעין חשמל - ועל מדינת מעהרן פיהם כי נחתם היא עם חותמו של ס"מ ר"ל, וישמור עצמו כל בעל נפש לעבור שם (ואין לך דבר שעומד בפני התשובה). ובעיר פראג כ"ז שהי' הנוב"י בחיים ל"ה יכול הס"מ להיות שם, רק בדוחק בבחי' אורח ועכשיו מולך שם, ותחלת הקלקול יצא ע"י חזן וראה"ק וכו' - ועל בתי כנסיות אלו כי שם כל תפלתם בהם תועבה כמו אשר מתפלל בבית הכבוד, וגרוע יותר כי שם אשר מזכירין שם.

יצא לאור על ידי

חברה מעורר ישנים

אייר תשס"ג לפ"ק

דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אני בלבים וגו' (משלי ל' י"ט)

ספר
דרכי הנשר
והחל ציב
ותורת אמת

תולדות קורות והתנהגות, חידושים עה"ת ופולפולים, בהלכה ואגדה
יחדיו מצומדים, מכהן הגדול העומד על האורים, שפתיו דעת מללו,
ראוהו שרים ויהללו, היה הרב הגאון המפורסם בוצינא קדישא, חסידא
ופרישא, עמודא ונהודא, צנתרא ודהבא, אור צה ומצוחצח בהיר הוא
בשחקים, כאור שבעת הימים, הנודע בקצוי ארץ ואיים רחוקים, מופת
הדור והדרה, אספקלריא המאירה, הנשד הגדול, תמורת ישראל וכו'

בקשית מרן
נתן אדלר כהן צדק ז"ל
נדפס ממנו. משנת ר' נתן

אביד באסקאוויין
ותופס ישיבה במקום מולדתו עיר תהלה פראנקפורט דמיין יצ"ו.
מקוט וקנו הגאון מח"ס ילקוט שמעוני ז"ע
נערך ונקרב אל מובה הדפוס
עם הערות מראה כהן ע"י הרב

אברהם יהודה הכהן שווארץ
המולים עובר אורח

בלאאמור הגאון מו"ה נפתלי אביד ה-מאד מחבר אמרי שפר, בית
נפתלי, שער נפתלי, בלאא"ו הגאון המפו"ה אברהם יהודה אביד
בערעגסאוו מחבר קול ארץ, תלמוד מרן הח"ס, תלמוד מרנ"א המחבר ז"ע
שנת הלא יסיר שבט מיהודה לפ"ק

בעזרתו יתברך
עיה"ק ירושלים תובכ"א
תשמ"ג לפ"ק

כי לא תאבד תורה מכהן ועצה מחכם ודבר מנביא (ירמי' י"ח י"ח)

תורת אמת יהיה בפרה ופולה לא נמצא כשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים חשבו מעון (מלאכי ב' א')

כי לא תאבד תורה מכהן ועצה מחכם ודבר מנביא (ירמי' י"ח י"ח)

— 22 —

צורת מצבת רבנו וציל על
בח"ק הישן דק"ק ספר"מ
ואשר הרוח עליה

פ"ג

הנשר הנדול הגאון הררף והבקי החסיד והענו
הפרוש והקדוש המפורסם כמ"ה נחן בן הרבני
המופלג מ"ה שמעון אדלר כ"ץ וצ"ל, הנשר
ודכו השמיטה עלה והלך לעולמו יום ד' כ"ז
אלול ונקבר בש"ט למחרתו בהספדא רבא יום ה'
כ"ח אלול תק"ס לפ"ק. הלא זה האיש הקדוש
מרחם אמו. מכן ט' שנים החזיק בראה ובמעון
שלא פנה לכו לכטלה כי אם באורח ה' חמיטה
ולכו פתוח כאולם ותגדל מאד מאד בחורה וביים
דהלמוד לאפוקי שמעחא אליכא דהלמחא, וידע
לדבריע בן המוסקים ראשונים ואחרונים ודרכין
חודה לתלמידים ותקנים, וראה בחייו כמה וכמה
תלמידים היתוסדכנים גדולי' דהא וכו' (והפ"ד נשעח).

יחולו ועיניו, וירד משה וחתרה בהם, אבל לא שמעו לקולו, עד שצוהו רבו שנית שיתרה בהם ויזהירם כי מרה תהי' באחריתם אם לא יתנו אוזן קשבת לדבריו, והשליח עשה שליחותו, אבל הזתן הבטיחו, שאם בא יבא עוה"ס יכתו מכה רבה, ומשה עלה למרום וסיפר לרבו את אשר הבטיחו בהבטחה נאמנה, וישלחהו בפעם ג', וחשפל הזה קיים מאמרו, והרים עליו ידו וסטריו, ועל בהרה, אל רבו בפנים זעפות, וכששאלו רבו מה זאת, השיב שקיים פסקו, ולמראה עיניו ישפוט רבינו וראהו הכתן, על האות והמופת בלחיי, שעוד רישומו ניכר, והרבר הרע לו מאוד, ויצו את משה (הרבה פעמים קראו סוטר' כן) שיקח שופר בידו, לתקוע להריע להחרימם, ולא עברה מעליע ונעשו במיתה פתאומית ר"ל הקול נשמע ותהום כל העיר ממעשה הנוראה, ועין כי שניהם היו ממשפחת עשירי העיר, רצו לענוש את רבינו בפלילים ובראות הפלא"ה ז"ל, כי לא טובה השמועה, ויתהוה עיני מחלוקה רבה, וחשש על טובת אהבו ורעו, ושלח אליו כ"ד ת"ח שיקבל גויפה אבל רבינו לא קיבל, ושלח אליו עוה"ס שרק טובתו דרש למען השקט הרעש, או קיבל רבינו ע"ע על משך ששה שבועות, ועיניו שקטה רוח מחרורי הריב, וכאשר עברה הזמן, ובאו החכמים להתיר גויפתו, קרא מרנ"א לפניהם כל הו' פרשיות שעברו עליו מס"ת שלו—.

(ב) הה"ק מו"ה שמעלקא בניקלסבורג מחבר דברי שמואל ליקוטי אורות וי"ע, עת בראו לבקר את אחיו הפלא"ה, השתעשע ג"כ עם מרנ"א, ושמתני (פב) מ"א קודם שהתחיל הה"צ מהר"ש רוקח מבעלזא הברכות לפני התקיעות קינה את פיו הקדוש בידו, וראה שער א' על ידו-מהשפתים—, וכאשר ראה חשער ע"י או הניח השופר מידו וישב על הכסא שאצלו ופניו חורו מאוד, ושאל אותו הר"ד אייזיק שהי' מקריא לפניו התקיעות, מה זה ועל מה זה, והראה לו את השער שע"י, ואמר לו ר' אייזיק אספר לכם סיפור א': שפ"א בא מרנ"א להה"ק מהר"ש מניקלסבורג, וראה שמהר"ש הולך בבית הנה והנה נבון מאוד, צועק ואומר: טעית' טעית' ושאל אותו הה"ג מרנ"א ז"ל ע"י, והראה לו שטעה באיזה שם משמות הקדושים בדיעה א' בס"ת שכ', וא"ל מרנ"א מה זה קול הצעקה ומה איכפת לי, אם השטן תפס יחנק בגרונו בזה, ויאמר מהר"ש החייתני . . . וכן אני אומר לרבינו מהר"ש מבעלזא, מה אדמירך כך נבון בדעתו, אם תפס יחנק בגרונו בזה, והשיב לו הה"צ ג"כ החייתני—.

(ג) רבינו קיים מאמרם ז"ל ת"ח צדיק שילמדו כתב שחיטה ומילה (פג) ומגודל קדושתו הרגיש בפגימה דקה מן הדקה מה של"ה מרגישים רוב מן השוחטים, משום שגודל ההרגשה בחוש המישוש שלו תלוי לפי גודל צדקתו וקדושתו (פד) ה"י נושא כפיו בכל יום, ואמר שכבר תאב לדבר מתי יבנה

מ ר א ה כ ה ן

השונמית היתה אשה גדולה (מ"ב ד' ח') מסתמא היתה בעלית מדרגה וצדיקות עד אין שיעור וכן מסתמא בעלה ה"י צדיק גדול, והיא הרגישה באלישע שמקדים אותם לג"ע תמיד, ח"ש עובר עלינו תמיד, כלי, שתמיד מקדים אותנו בג"ע, מזה ידעה שהוא איש קדוש מאוד והבן עכדפח"ח—, (פב) טעמי המנהגים ד' ס"ד, ודובר שלום אות ס', (פג) חולין ט'—, (פד) עבדרת סי' ח"י ס"ק ס'.

בהמ"ק בביא ויוכל לעשות עבודה בפועל כך הי' בקיבה והי' מיחסי כחונה (פ) (לב) כי לי הגאון מריה יצחק ווייס מפי"ב רביד ווערבא גיי (א) אבני בית היוצרי דבק טוב שיח יצחק) בזה"ל הגה"צ מריה עקיבא יוס' שלעזינגער מעה"ק ירושלם חובבי"א כי בספרו עמרו משטט חי"ב דע"ב, הכתי"ר לפי"ק, כאשר או היינו יושבים בסיקס, ובערב פסח נערתו משנת פסוק נטל לפי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך (פז) וכבר אחז"ל (פח) ה' ונטל פי' בפיו הר"ז נבואה קטנה, ואחרי תמלת שחרית בא איש א' מאזיען ר' אליעזר ב"ר שמעון משה ממדינת טיבעט (שהיא בין יאסאן וחינא) כן דבריו הי' רק בלהיק אלינו, ובקשתו הי' מן מריה ההיק מריה הלל ליש וצוק (פח) להיות אצלו פסח בלבר, ויק בתנאי כי הסדר יעשה הוא בעצמו על מיוחד לו, הוא יתן לו חמצות וצרכי הסדר, ונרצה לו, הי' כן, לן אצל א' הגגידים בסמוכים ואכילתו הי' אצלינו בביתני, ולא אכל לביל פסח כ"א כש כזית מצה כהלכה, ושוב לא אכל כל הפסח עוד מצה, ורק אכילתו הי' מפ' ותפחיו ארץ ולוחים, זה הי' כל מחיתו כל הפסח, ולא רצה לקבל שום מ' ולא שום ממון ולא צרכי נסיעה או מרכבה, והדברים אשר שמעתי ממנו ורא

מ ר א ה כ ה ן

ואם לבינה חקירה ב' פרט א', ומקרי דרדקי אות תכ"ה בתביאו את דברי מר' בזה, פי' כי גוי, שלא נתנה תורה למלאה"ש ואין אנו צריכין לחוש שמא הי' יותר צדיק הי' מרגיש יותר כה שעחה אינו מרגיש, אבל י"ל אם יודעים אנו על א', שעבר עבירה אחת מתרי"ג מצות הגם שבעלמא קי"ל מו' לדבר א' אינו חשוד על דבר אחר, מ"מ לענין בדיקת הסכין אינו נאמן מש יש לנו לחוש ולומר מאחד שעבר על א', מאזהרות התו' כבר נחלש ח' הרגשתו מעט ובזה פי' וצידה לי צידה יתיר ה', שאמר לו שיהרהר בתשובה קודם שחיסה כמחז"ל (מנחות כ"ט) שאות ה' מורה על תשובה כדי שיעי"כ ל' יחלש חוט המישוש שלו, וידידי הה"ג מריה יוסף צבי היילפרין אבר"ק שאמק' גיי פי' עבבעה"ט שלמדו הלכות שחיטה וה' סימני טהרה בעוף, ולי"ג עפי"מ בב"ר ובעב"ה"ט שם, כליך זה בבל שבאו לשם כלי המקדש, תליך זה מדי ע"י המן שבא ממדי, קשתיך זה יון, השרה זו ארום, ודמו לו כל הדי' גליות שעתיד לישול ביד ישראל שהקבי"ה ילחום בחם, ודש במסו' צא והלחם בעמלק ע"ש והנה מבואר בזה"ח מביא בבניי (מאמרי חודש כסליו ד', אות י"א) איתגדרי ישראל לדי' רחומי לקבל די' גליות אות חד בגלותא עמהון, בבבל אות י" במד' אות ה', בין אות ו', בארום אות ה' אחרונה ע"ש — והנה בחשלתם הגלול החל הנה גלות ארום יושלם התיקון הגדול כי הי' הגאולה גם לאות ה' האחרונה, ויעד"א וצא השרה זה גלות ארום כג"ל, וצידה לי צידה ר"ל ציד ה' היינו ה"א האחרונה, ונכון היא, (פח) תולדות הבע"ש ממיש, ועב"חם האוי"ם פי' כ"ג, ועליות אלי' די' ס"ז שכן רצה להנהיג גם הגרי"א בבהמ"ד שלו, וכן תלמידו הגרי"ח מולאוין ז"ל, אך מן השמים עכבום, הוא מנהג איי מובא בסר"ו ליקוטי מהרי"ח, ומסעות משה, (פז) תהלים ס"ח ה', (פז) ברכות ג"ה ג"ו, (פח) בתולדותיו האריך בבית הלל, שהי' חודש ושה"ג מהגרי' ואני

אותו הוצג אכתוב קצת אשר בזכרוני וגרשם אזלי, וגם אני איני אחב להיות
 פתי יאמין לכל דבר, אך לא מצאתי מקום על חשד או מני' כיש בו, כי לא
 אכל כ"א ב' ותי מצות במסח בלילה, ועשה חסדר בשלחן מיוחד לו מן הצד
 של מריח זצ"ל, והסדר הוי בלהבות פלאים כל מסוק אשר אמר בקול הוי מתרגם
 אותו בלשונו אשר לא נודע לנו, ורק אהו דברי וזהו ומדרשים אשר הזכיר
 בתוכם שמענו, ובתפלה ל"ה מתפלל עמנו בצבור, כ"א שמע קדיש קדושה וברכו
 אח"כ אחרי שנגמר התפלה בצבור שלנו התפלל הוא לאחרינו לעצמו, בתלהבות
 בקולות וברקים לערך ב' או ג' שעות, וגיכ בדרך הזה כל מאמר ופסוק אמר
 מיוחד, שוב הוי מתרגם אותו את הפסוק ועם תערוכות וזר ומדרשים ומפרשין
 בלשונו ההיא, ואח"כ בא לכיתו ועפעם רק תפוחי ארץ בצים ומירות וכיוצא בלא
 בשר ומצה, וליה זמן לשמוע ולדרוש ממנו, כ"א בהחיים וביי"ם דר שתי ממנו
 על מהותם ומהות תורתם, וא"ל כי הוא משולח ובא בטעם כמס ע"פ מצות
 הראשים, כאשר אביו הוא גיכ ראש בשם ראש הבי"ד, וביניהם הם במספר
 לערך צ"ו אלפים ב"י תחת דגלם, וסדר הזה עם שרי עשרה שרי המשים שרי
 מאות שרי אלפים (בכל חסדר אשר כתבתי בקנ' המעליה אשל קבלתי במהותו
 לרובו ממנו), ובדרך הזה יצליחו בני' לנחלתם ולתורתם כי כל בי עשרה שכנית
 שריא, והם הם מקיימין המעשרות, וכל בי עשרה ביכלתם בזה להחזיק פרנסת
 מנהל ת"ח היושב עת"ת ועבודתו ומלמד עמהם בשבתות ומועדים בקביעות עתים
 לתו' לפי יכלתם, והנשיא אשר עליהם, וכזה ישנו כריכ נשיאים, עד לפי ערך
 ס' רבוי, ועליהם ראש הנשיאים אשר הוא מקובל ובעל רהיק והיא מנהיג הדרו
 ע"פ הוא נעשה כ"ד, צדיק מושל ביראת אלקים ולא לבד לשפוט את עדתם
 כ"א לדעת כ"י, אצל בני יששכר יודעי בינה לעתים מה יעשו ישראל (פט) בכל
 הגולה, ואצלו ס' בשם האביב (ר"ת אחינו בני ישראל בגולה) וממנו מוחק
 נשלח אל הנשיאים ומהם לשרים ככל הנצרך לדעת, והנה מה שדיבר בסוד
 עם מריח ז"ל לא אדע, ומריח כן לא מתירצ להגידו לי, ורק אשר שמעתי
 וראיתי ממנו אני כותב כי שקר שנאתי, ואם אני אומר דבר לא כן הוא כאשר
 הגידו לי וסמכתי עליו, והשומע ישמע וידין בו כרצונו, ואך בה' אל תמרודו,
 לעשות כמשפטם כ"י, וחזרו תורת משה עבדו וגו', והנה האיש הזה דברתי עמו
 בד"ת ביו"ט והוא רצה רק בלימוד הפייט של ר"א הקלירי, ובו דרש ע"ד האמת
 וכו', עם עמקות אשר ל"ה מוחי סובל, בשרשי הגלגולים, ובדרכי חיצירה בעולם
 של המלאכים, ובאומנים אשר אין לפי כחי ומוחי לסבול דא ורק תמחתי א"ך
 הי' קולע אל השערה, לפרש בשרשי הנשמות, כעין שכי' בשער הגלגולים על
 דורו של האר"י ותלמדויו ויע"א, ועד"ו גילה לי הנשמות של דורינו, ואמר כי
 הראשונים מן דועזים בלע"ז המה באו בגלגול מן דור של כת שיץ ימ"ש, כאשר
 נכשלו עם חצונים ובאו לחיצונים, ואעתיק במקצת מס' האביב מהנוגע לדעת
 בדורנו וז"ל: ר' נתן אדלר ותלמידו ר' משה סופר מפי"ב מקובלים בנסתרי,
 רביא רצה לפסול השוחטים דספד"מ, ולהכניע חותם הס"א ששורה על שוחטים
 פסולים בסוד על חרבך תחי' וגו' ואלמלא השיג כל רצונו בא משיח, אך הס"ם

מ ר א ה כ ה ן בספרי בינו שנות דור ודור, (פט) דהיא י"ב ל"ב.

העמיד עליו רודסים קצבים והוצרך לברוח מפניהם (ז) ור' משה רץ אחריו כמה פרסאות ברגליו — ועל ר' דוד קיצע (הוא בעל אהל דוד) כ' איש תם וישר — ועל רבי יהונתן זצ"ל כ' נשמת יהונתן בן גרשום, ועל שטעה עצמו בגלגול הא' ואמר נוח לארם למכור עצמו לע"ז ולא יצטרך לבריות. (צא) ע"כ סבל כיכ שיצא עליו שם רע וכפרת עון לע"ז — ועל ר' משולם טיסמניץ מפ"ב כ' נשמת שרף — ועל הנוב"י כ' עינו כעין השמל — ועל מרינת משהרן טיהם כ' נחתם היא עם חותמו של ס"ם ר"ל, וישמור עצמו כל בעל נפש לעבור שם (ואין לך רבר שנומד בפני התשובה) — ובעיר טראג כ"ז שהי' הנוב"י בחיים ליה יכול הס"ם להיות שם, רק ברוחק בבחי' אורח ועכשיו מולך שם, ותחלת הקלקול יצא ע"י חון וקאה"ר וכו' — ועל בתי כנסיות אלו כ' שם כל תפלתם בהם תועבה כמו אשר מתפלל בבית הכבוד, וגרוע יותר כי שם אשר מוכירין שם כו' — ומה שדרש על הפייט בדרך נסתר כתבתי מן אשר נזכר עוד בחוה"מ בזכרונ' ומופת לא ראיתי ממנו, כי"א כל ס' אשר בא לירו טרם הפתחו אם מן הקדושים הי' מנשקו, ואם מן החצונים אם גם הי' בלשון עברי זרקו לארץ טרם הפתחו, ועוד אחת הי' לי לפלא, כי בבית מ"ח הי' כלב מונח תחת שלחנו תמיד ובשום אופן ליה כח לגרשו מן הבית, אם כי לא הויק כלום ורק הי' מונח, ומיד כאשר יצא מ"ח מן הבהמ"ד הי' ממתין עליו בחוץ ורץ אחריו ונדחק עמו בפתח הבית ונכנס תחת השלחן וכל הכאות בו לא הועילו והיא נכנס, וכאשר ראה הוא כן אמר לי למה אינו מתקן את הכלב הזה, וכי לא ידע מנהו, כי זה הי' רב לוע"ז ממקום פלוני ושהי' סמוך לו, אשר קללו בקללות נמרצית, ונתגלגל בכלב הזה, והיא בסוד ויקרא ליה גובה בשמו, כי לה ר"ת לשון הנכרים, (וכוה כ' בילקוט ראובני גם בר"ת לשון הרע) וחשבתי שאינו כראי לחזכיר זה למ"ח, אך בא היום כאשר מ"ח נסע בחוה"מ בגליל לאיזה צריכות רבר מצוה, וכיון שיצא מ"ח בביתו, יצא אחריו הכלב ולא בא לבית, פתאום ראיתי לפני חלוני כי בא מ"ח על המרכבה בחזרה ונסתח השער ונכנס ויצאתי לקראתו, והנה זה הכלב בא ונפל על כרעיו לפניו, ובכח בכיית של כלב ותפס כנפי מעילו ונשקו, וכאשר ראיתי בעיני זה לפני, ספרתי רבנים הנ"ל למ"ח אשר אמר לי האיש הנעלמי הנ"ל, והשיב לי אני לא אדע איזה תיקון לעשות לו, והגרתו זה להנ"ל, וא"ל זה תיקונו אשר יעשה לו, והגרתו למ"ח ועשה כן, ומן אותה השעה נעלם הכלב ולא בא עוד והי' לפלא, וגם בעיני יפלא.

מ ר א ה כ ה ן

(ז) ובאבל כבר שעשה הדין על מרנ"א רמז ע"ז ח"ל דרך הגשיר בשמים (משלי ל' י"ט) התיח מסתלק ועולה למעלה, ועי"ז דרך נחיש עלי צור, הס"ם וכת רילי מתחוק כצור הסלע, ומשום כך דרך אני' בלב ים הגלות המר מטרפת וכו', ע"ש ובפתחת הח"ס למס' חולין כ' בזה"ל ועיקר השחיפה כי ימקור ה' בחרבו הקשה על ליתת נחש בריה, וכ' מג"א ס"י תע"ג סקכ"ט (ובעה"ט האוינו בשם מרד' שוח"ט) שחרבו של הקב"ה היא י"ז מהשם שמוטל בין שני ההי"ן מהשם השולט בחדוש שבט ויוצא מפסוק המ"ר ימירניו והי' היא כרי למתקו וכו', עכ"ל [ע"י ברי ח"ו ס"י ג"ה ברבר מה שהשוחטים לוקחים רגלים מהאזות בחדוש סבת ושבת]. (צא) ב"ב ק"י.

והאיש הנ"ל ברגלו בא וברגלו הלך כבוקר אור אס"ח אחר תפלת שחרית. והי' ברצוננו שישע על מסלת הברזל כנהוג ולשלם בערו ולא רצה לקבל שום ממון לעזר וכתב. כ"א לקיים את פקודתו אשר קבל מן הראשים שלהם. להיות פסח אצלינו לבד. ושוב לשוב לדרכו אשר מנה על דרך קאשוויא. ומשם דרך מולין ורוסיא למנות. והלכתי אני עם בני הישיבה שלי שהי' לי לערך ע' תלמודים או. ללותו לדרכו. עד כי נעלם. והגדתי מן המקצת דמקצת נסתרות. אם כי אין לי מה עסק בנסתרות. כ"א בנגלות לנו לעיני כל חי. כאשר מראש לא בסתר דברתי. כ"א באשר הכל רואין ושומעין ויבינו לעיני כל חי. ככ' על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ירכב בי ומה אשיב על תוכחתו. ויענני ה' ויאמר כתוב חזון ובאר על הלוחות למען ירוץ קורא בו. כי עור חזון למעור. אם יחמהמה חכה לו וגו' וצדיק באמונתו יחי' (צב) —.

(לג) גיל עיניך וראה עוד מ"ש לי ידידי הרה"ג מווערבויא נ"י הנ"ל. שסיפר לו שרי"ב מומחה א' מיראי ה' מק"ק ניימארקס בשנת תרס"ו. שבעת חיותו לקבל כתב קבלה אצל הגרש"ס הנ"ל בקראקא. טרם החילו לגסותו בדינים סיפר לו ששמע מכ"ק מר אביו הח"ס זי"ע. שפ"א בא שוחט א' עבור קבלה אצל הגה"ק מרניא. ואמר הגאון להשוחט. עכשיו אין עת פנות יבא אלי בעש"ק אחרי הצהרים. ויעבור מאתו. וכבוא השרי"ב בעש"ק בשעה ההיא אל הגאון. כבבאו החררה נפל עילוץ ע"ז השרי"ב כי רבינו עמד אז ותיקן. והעריך כלי השמן לנר ש"ק (צג) והראהו לו כבשן אש הגיהנם האין דנים שם. שוחטים עאינם ראויים. וישאלהו אח"כ רבינו מה שירצה. ואמר שאינו רוצה עוד בשום אושן ליעשות שרי"ב — וראוי להעתיק בזה ר"ק רבן של ישראל מהרי"ש אבותב זי"ע בס' הזכרונות ה' שחיטה פ"ב. אשר מרעיש העולם על עסקי השרי"ב. וסודר"ק ואילו היתה יכולת הצבור לעמוד בלי בשר כבר היו רבותינו מבטלו אומנתם לגמרי. ומה גם כי רבים עתה הנכנסים למרה זו וקרוב הרבר להרבות ח"ו מכשולות ליחיד ולרבים. והקולו תלוי בצוארי הגותני רשות רחמנא ליצלן עכ"ל (צד) —.

מ ר א ה כ ה ן

(צב) חבקוק ב' א'. (צג) גם הגרא"ו ז"ל הי' תמיד רגיל להרבות בנרות שמן זית לשבת מעשה רב אות קי"ב. ושערי רהמים אות ע"ה. וירירי הרה"ג ז"ל במנחת יהודה ח"ב דף ה' על מאמרם הרגיל בנר הוין לי' בניס ת"ח. הזהיר במזחה זוכה לרירה נאה וכו'. ודקדק מדוע בנר שבת וחנוכה אמר הרגיל. ובמזחה ויצית וכו' אמר הזהיר. ותי' כי במצוה דא"ר אשר הלכותי מפורשין שאין להוסיף ולגרוע אמר הזהיר כר"ן וכהלכה. אבל בנרות אלו לא רי שירליק נר א' אלא רגיל בהרבה לחבבי. לכן אמר גם הללן חזי רהו רגיל בשרגא טובא. אבל המשנה לק' על ג' עברות. על שאינה "זהירה" בחניה כלו' לא נזהרה כלל. ונכתב היא —. (צד) וע' גוראות בפרקי הנאור. ובדע"ת ס"א מסק"ה ואילך. ובאמרי רצון מאריך בסוד טעמי ונגינות הפס' ויאמר שוב אשוב וגו' הטעם מויאמר רביעי ומרמז על השרי"ב שצריך לבון בברכת השחיטה ויאמר במהשבה בלבו להעלות ארבעה יסורות מכל בע"ח וכו' ע"ש ברביו הנחמדים. וירוע מ"ש בלקוטי מהר"ן שפרנסות אנשי העיר תלויין בשרי"ב אם הם כשרים גם פרנסתם בריוח ואם

(לד) היודע פרק בני עמינו וקירות הגאונים — בכל דור ודור —

מראייה כהן

חיו אין השׁוֹב כשרים ויראים אז גם פרנסתם בדוחק, וע' במלבושי מכלול קורא ד"ג ע"ב, ובתולדות יוסף (יאס) אות י"ז, מביא שפ"א חי' הח"צ ז"ל בעיר באטאשאן חי' שם מחלוקת גדולה על אודות שׁוֹב א' שאינו נוהג כשורה וחי' לו צער גדול אשר החזיקו בידו וקרבו את משטמן לפניו ואחר אשר שמע טענותיהם ועשה גביעת עדות כדת יצא הפס"ד מאתו להעביר השׁוֹב ואמר שאי' בב"ק ס' ת"ר כלבים בוכים מלה"מ בא לעיר, כלבים משחקים אלי' בא לעיר, ודרז"ל בזה סתומים וחתומים, מפני מה יגרום בכיית הכלבים שיבא מה"מ לעיר ושמתחם יגרום ביאת אלי' לעיר, ולומר בכונתם דהיא רק סימן לביאתם ג"כ אנו צריכין להבין מפני מה תלה הסימן בכלבים, אמנם באמת העיקר תלוי בהשׁוֹב אם כשרים המה ומאכילים בשר כשר לישראל בא אלי' לעיר ואם מאכילים טרפות חיו לישראל בא מה"מ לעיר דבתה"ק כ' ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו, ואם השׁוֹב אינו יד"א ומאכיל טרפות חיו או הכלבים בוכים שאין להם מה לאכול, משא"כ אם השׁוֹב כשרים ומטריפים את הטרפות או כלבים משחקים מפני שיש להם מה לאכול, ודרז"ל לא דצו להוציא, דבר מגונה מפייהם שהשׁוֹב מאכיל טרפות חיו לכן הטמינו ברמז דבכייית הכלבים מה"מ בא לעיר ואם משחקים אלי' בא לעיר, מובן ממילא כונתם דהעיקר תלוי בשׁוֹב ודפח"ח, ועמד"ר ויקרא פ"ה, ובשׁוֹת ויעתר יצחק סי' ס"ג, השפעת מרנ"א היתה גדולה בזה גם על תלמידו הריב"ם שניטחן ז"ל, עמ"ש בחי"ד ה' סימנים מענין תהולכות והתנהגות השׁוֹב, ולתועלת רבים אעתיק מ"ש בס' ו' ז"ל, רבן כל העולמים, המאציל כל הנאצלים, בורא כל הנבראים, יוצר כל היצורים, עושה כל המעשים, אדון כל האדונים, המשגיח על כל הכלל ועל הפרט, ובכח הס"ב אורות, המאירות בכל העולמות, הם כ"ב אותיות התו"ו צמצם כל שכינתו בהם, וברא כל העולמות, ואור אין סוף מתנוצץ עליהם, ובאור הזה הם סיימים, אחד ואין יחיד כיחודו, והוא ממלא אור וחיות כל שמהן ואלף אלפי אלפים, ורובי רבבות מלאכים ושרפים, ומלאכי שנאן, ועירין קדישין, וחיות הקודש משמשים לפניו, וסובבים אותו, נורא תהלות עושה פלא, אינו צריך לשום נברא, אלא כל הנעשים היצורים והנבראים ואפי' הנאצלים, צריכים לו יתברך, אלא מפני שגדול מאוד גדולתך, ורב חסדך ורחמיך הרבים, עד שאין לשום נברא להתפייס אפי' שום תפיסת מחשבת בך, אשר ברצונך הטוב להתגלות אלקותך, שנקראת רחום והנון א"א ורב חסד ואמת נח"ל נשא עון ופשע וחטאה ונקמה, ועשית אדם ישר לעבוד אותך בלבב שלם ולעשות ולקיים כל ד"ת באהבה וביראה ככ' בתורה, אמנם השאור שבעיפה היא היצו"ר המעכב, המוטבע בחומר העכור הוא המונע אותו, מלעבוד אותך בטהרה ובקדושה, ע"כ אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואתה צופה מראשית אחרית, ע"כ ברחמיך הרבים וחסדך הגדול וחכמתך, עולם בנית לכל ידה ממנו נדה, ע"כ הקדמת תשובה לעילם, תרופה למכתו, ובאם יש איזה חסרון חיו בתשובתו, מפני גודל הפגם שפגם בעצמו, ולא קיבל ע"ע כנכון אלקותך, ולא שם כראוי שיתקן הפגם בעודו

רואה כי מעת שהביטו אחרי משה (צה) עוד יחד הורע מעמד הצדיקים כמו רבינו האדוני'ל הבעש"ט. תולדות קדושת לוי (צו) גופם אלימלך (צז)

מ ר א ה כ ה ן

בחיים חיותו או צריך להתלבן ולהצדף ולהתקן ע"י סוד הגלגולים ובחכמתן ית' פעלת כל אלה כדי שע"י תשובה והתיקונים האלו יתעלה נשמתו מדצח"ם ועוד עם רכוש רב שנפלו בסוד שברי הכוסות ומעלה כל ניצוצי חיות הקודש מהקליפה ועל האיש הישראלי הסבלת את עולך לעשות כל מעשיו לש"ש ועי"ז יתקן כל מעשיו בראשית אשר ברא אלקים לעשות והוא רמו לתיקון ש"ך ולתיקון כל דבר ואין לשער מרכבות כבודך ואין לפדש עילום שמך והנה אני עני וגוע מנוער מה אני ומה חיי שבאתי לשחוט בהמה זו (או בהמות אלו) היום לפניך ואחז"ל קשוט עצמך תחלה ואח"כ קשוט אחרים רעדה והחללה אחזתני והנני מודה ומתודה לפניך ע"כ חטאתי ועונתי ופשעי שעברתי ממצות תורתך וע"כ באתי לבקש ולהחנן לפניך שתמחול ותסלח לי ע"כ חטאתי ופשעי ומרדי שפגמתי בגלגולים אחרים ומנעורי עד היום הזה ויה"ר מלפניך שע"י הלי' שחיטה שצוית וע"י הכשר הסכין שעשית כאשר צוית בתוה"ק שבאם יש איזה ניצוץ שגזרת שתגוח בבהמה זו (או עוף זה) שיתוקנו בגודל דחמך ע"י שחיטה זו שאשחוט כדן התו' ואע"פ שאינני כדאי וראוי והגון שיתוקנו ע"י וע"י הברכה שאברך ע"י קיום דבדיך שאני מקיים לברך על השחיטה ולשחוט בסכין מתוקן ע"י אותה המצוה יתקן אותם להוציאם מבהמות אלו אם ישנה ולהחזירה למדרגת אדם כבתחלה כי אינך חפץ במות הרשע מיתה תכלית כ"א לבקש לה תיקון ולטהר אותו עד ישיב לעבדך ולקיים תו' ומצות כדי להנחיל ג"ע ולהרבות בשכרה וע"כ הנני אני העני ממעש לבקש לפניך רבון כל העולמים אל תבט במעשי הרעים אם יש בי עוד בשעה זו שאשחוט היום ולמענך עשה כדי שיהי' חקומה ותיקון מה נקרא על שמי' כדי לזכות את נשמתו כדי שבעת שתצא ממני אל תצא ערומה מזכיות לכן אני מפיל תחינתי לפני כסא כבודך שתעלים ותכסה חטאיו ועונותיו ופשעיו בעת ובעונה הזאת ויתוקן הנצ"ק אם יש בבהמה זו (או חי' ועוף) ולהחזירו לשרשו ע"י שחיטה כשירה שאני שוחט היום כי בעל הרחמים אתה ואתה חפץ לזכות הנשמות ברוך המטהר והמתקן המזכה והמחזיר אור נפשות ישראל לשרשם ברוך הוא אס"ו כעין תפלה זו בקיצור נד' גם בשבט מוסר פל"ו מנחת יוסף לזכה בשמלה ליקוטי מאיר ס"ה ספ"ד בית אברהם ועוד לו תפלה שם ובזכור לאברהם ונזכרו ג"כ בהוראת שעה ומסה אשר (וע' מעשה נוראה בעטרה ליושנה מצבי הה"ג מו' דוד וועסעלי רב"ד פ"ב ג"ן).

(צה) עה"פ וישמע משה ויפול על פניו ארו"ל בסנהדרין ק"י שחשדוהו מא"א וידוע דהתו' נצחית וגם כ' בתק"ז (תיקון ס"ב) דאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא בכל צדיק וחכם דמתעסק באוד' והיינו דמתפשט בו ניצוץ מדע"ה ע"ש בכסא מלך שמי"ש בש"ס משה שפיר קאמרת כי ניצוץ משה נכנס בנשמתך ולכן בכל דור ודור חושדים לכל צדיק ולכל חכם וחכם בדברים אשר לא היו ולא יהיו רק בדוים מלב כדי לדבר על צדיק עתק לאשר כי יש בו ניצוץ מרע"ה (תולדות יוסף אות כ"ב). (צו) ראה תפארתו בתפארת בני לוי (צז) ע' באגה"ק מנן הנוע"א

תניא (צח) יעד' ההצ' מרוזין וכרומה, ובמרט בעיר פפד'מ רבינו הגה"ק סמיכת חכמים ותלמידו הברכת אברהם ז"ע, עת רצו לתקן העולם במלכות שדי — אחרי רעש ש"ץ שר"י — עמד עליהם נחשול ים הסוער מסטרא דשמאלא, כי השטן מתפחד מאור החרש, ע"כ מבלבל העולם בכדי להאריך בזה אורך הגלות, ולא טוב מזה עלתה לרבינו, אם כי מעריציו ומקדישיו הרבו בשבחו וספרו אותותיו ונפלאותיו אשר עשת ועיניהם ראו ולא זר כי מפלא לעשות כי בו נתן ה' תשועה (צט) בכ"ז הצליח מעשי שטן ועוררו עליו מרגים, והגיעו להם הרבה מאנשי העיר נגרו וברית כרותה ללה"ד שתתקבל על הלב, ובגדולים יותר מתקבל לה"ד כמיש בסח"ק עמק המלך על הלב היינו גדולי הרור שניצוצי נשמתם מלב אדה"ד זכו, והרפיסו שקרים חידושים וגדופים עליו ועל תלמודיו הרחיג אלי עזר וואלי דין וראש ישיבה (ק) ומ"ה ל"ב עמ"ד (קא) שהוציאו להם דינים שונים, ביולדות וטומאות כהנים, שמניחים ב' זוגי תפילין מצומדות, ויאמרו כי הם אנשי המדות, שגונבים דשים מספרים, ואח"כ קונים אותם ברמים מועטים, שמתפללים שים שלום, בתפלת ערביהם, שאינם מכוונים העת, ומאריכי' ביציאת השבת ותענית (קב) שעושין יציאת על בגדי גשיהם, להרימם על חבריהם, שיגורו מעל אחיננו, לבלתי שתות מייני' והשתמש בכליננו, שמשמים דופי בנמולים לומר שהם עוד ערלים, וכנהגה עוד רבות רעות צדיק, כ"ז הרפיסו במכתב פלסטר מ"ת (קג) והקול יצא בשנת תקל"ט שאין רשאי שום אדם להתפלל במנין שלו וכל אשר ימרה צו הלוה חרם יהי' כרוך על עקבו ולא יתנו להם לינת הלילה ושום הנאה מבני העיר אמנם רבינו לא שת לבו גם לזאת והחזיק בהכ"נ בביתו כמקדמו, עד שנתנו צו חרש לבטל ולסגור כל בתי תפלה שבעיר וזלת הבח"כ

מראה כהן

כי הצ' העובר ה' מיראה ואהבה הנה האהבה מיאיה אותו כמעט לשגעון כמיש (משלי ה' י"ט) באהבתה תשגה תמיד וכמיש בדהע"ה (ש"ב ו' ט"ז) שהי' מפוז ומכרכר בכל עוז וגו' ומוזה נעשה להם מגנדים, (צח) ובמצרף העבודה (הובא בהק' לבית רבי) כי שכמו שקורם ברה"ע הי' אא"ס ממלא כל החלל ולי"ה מקום פנוי לעמידת העולמות ואח"כ סילק אורו לצדדים ונעשה מקום פנוי כו' כן עתה הצדיקים הם ממלאים אא"ס בכל החלל ומקום פנוי ועיי המחלוקה נעשה מקום פנוי, (צט) מ"ב ה' א', (ק) ע"ל הערה מ"ו נפטר בן ע"ט שנה בשנת תקפ"א, קורות חייו יסופר בהמזכיר שנת תרכ"ב מנכדיו, וע' עליהם באוצ' ח"ג רע"ח, (קא) בהמזכיר שם יסופר שבחו שגראה גם ממצבתו שנה' בחמה"ש 'יהודה גבר באחיו בחסידות ופרישות ברקדוקי מצות וסיגופים ותפלות ענה בזום נפשו בהפסקות משבת לשבת רוב ימים עסק בתורה וגמ"ח והי' מוהל מפורסם והרבה יגע ועמל ונסע אף למרחקים לקיים המצוה, וע' בהק' לשו"ת ששה זרעוני ערוגה, (קב) בריבים שניטון אר"ח סי' ל"א מסיים וא"כ צריך להמתין במו"ש עד שיהי' השמים מלא כל הככבים המזוהרים ובוה יוצאים לכל הדעות, (קג) באגרת בן הנוע"א הג"ל כ' בזה"ל, כאשר בעו"ה נגודה גזירה בגבולינו כידוע ואאמ"ו ג"י אמר שהגודה מחמת הקטנות שהי' על הצדיקים והרפיסו אגרת מכוזרים וכו' שמי שמסתכל בו לא יוכה לראות בנחמות וכו' ע"ש ע"כ לא יפה

הגדולה או בע"כ ביטל מרנ"א הבהכ"נ שלו, וגם ירדו הפלא"ה ז"ל ליה יכול שוב לתוך השלום. (קר) ויען כי כאמור מעולם לא קיבל רבינו שום הנאה מא' מהם, ליה יכול לקרבם, אך נתחוו מחלוקה גדולה בין ריעיו הדבוקים בו ובין אנשי הקהלה.—

(לד) וקול מבשר בא ביום ג' ז"ך אלול שאו קכלו את רבינו בכבוד גדול להושיב' על גפי מדומי קרת לאב"ד יר"מ בבאסקאוויטץ (קה) ולשום קץ לחושך אחו צדיק דרכו ויענוב את עיר מולדתו ויען כי אורחא רחוקה לא רצה להביא עמו את תלמידו משה ובעת באו אנשי העיר ס"פ ליקח ברכת הפרידה מעמו, שאל לכאור"א מה בקשתו וברכו בברכת כהנים, כאשר הסך את סניו לתלמידו החביב ר' משה ושאלו: ואתה תלמידי מה תבקש? ענה ואמר אני מבקש לראות את פני רבינו בבאסקאוויטץ, ויברכתו רבו והלך לו לדרוך לבית אבותיו ומיד נז' שלא אמר ע"ז בלי נדר (קו) ע"כ שם נפשו בכפו לרוץ אחריו, ובהגיע רבו אשר נסע עם חבריא על עגלת-צב טובה לילה ראשונה לבית המלון, מצא שם את תלמידו וכראותו השתומם מאוד על המראה למצא אותו שם ואיך מיהר לבא הנה, ואמר ברוח קדשו אין זה כי אם שקפצה לו הארץ ומוה נוכח עוה"ס גודל אהבת וחשקת תלמידו אליו ומאו בנפש חפצה לקח אותו אתו עמו אליו אל המרכבה באסקאוויצה (קז) ומאו והלאה הי' שוב תמיד עמו. (לז) כשנסע רבינו לבאסקאוויטץ הוליך עמו ס"ח שלו אשר כי בכ"י קדשו ומרוב צדקתו לא רצה להוליכה על העגלה אשר הם יושבים עלי' (קח) אך הביאה באופן הוה, שמס"פ הוליכה איהו אנשים בידם עד אמצע הדרך של עיר השני וכן הלאה עד בואם לעיר פראג שם עכבו את רבינו כמה ימים והגאב"ד הנוב"י ויע' כבוד לדרוש ודרש בבהכ"נ אלתנאי בסוגי' דציץ מרצה (קט) ול"ה רק מעט מגדולי העיר אשר השיגו והבינו דברי העמוקים, וראה בחת"ס חיו"ד ס"י של"ה וז"ל: ומ"ש מע"כ ולראב"ד כהנים בזה"ו אינם מזהירים על השומא דכלנו טמאי מתים עבדג"מ יו"ד ס"י שעי"א ד"ה אמר יחזקאל וכו' ונהירנא כד הוינא טליא ויצקתי מים ע"י מורי מרנ"א ז"ל שנת תקמ"ג בעברנו דרך פראג ראה פני הגנוב"י זצ"ל, והי' טלפולם בדברי הראב"ד (קי) והנוב"י

מ ר א ה כ ה ן

עשה השונה באולתו לחזור ולהדפיסו, וכסה קלון ערום, ומה גם שבל"ס כבר עשו שלום במרומים. (קר) ולא כמ"ש באינציקלופדיא יהודית, ותע"י שמרנ"א חזר ועשה חרמים נגד משנאיו, כי רבינו קיים בעצמו צאות איש אלקים המגיד ממעוריתש זי"ע, אם נגדו יתחרחו ריב ירום וה' ישלם להם. (קה) אחרי הגי' משה האמבורגער כמ"ש בתולדות הרבנים דשם, וט"ס נפל בשה"ג החדש, קנת סופרים זכר יעקב, ונרון צדיקים מבי"א הרב נ"י מ"ש לרעכניץ, וראשון לטועים הי' גיגר בהמוכיר הנ"ל המובא בהיתודים בהגר. (קו) עשלה"ק ק"ח ע"ב, שלא יועץ, ותולרות יוסף אות ב. (קז) בוידבר משה ס' לך, עה"ס וילך אתו לוט וכו' אחר שחשקה נפשו של לוט לילך כמ"ש וילך אתו לוט, או יקח אברהם קיחה ברברים וכן סיפר אאמ"ו הגאון מו"ה זעקל ממרנ"א שעשה כן לתלמידו הח"ס ז"ל. (קח) עיר"ד ס"י רמ"ב ס"ג וספרי עו בר אורח ע' ס"ד ז'. (קט) יומא ז' (קי) עשו"ת

ספר

משנת רבי נתן

כולל

הגהות ופרושים על ששה סדרי משנה

יוצאים מפי הכהן הגדול מאהיו החסיד שבכהונה

רבנו נתן אדלר הכהן ז"ל

מלידי וחושבי ק"ק פראנקפורט דמיין

העתיקים ממסגרת המשניות אשר לו, ובארחים באר היטב כיד ה' הטובה עלי

אבני העזר

צבי בנימין באמ"ז הגאון הדבדד מ"ה אברהם אויערבך ז"ל

עבודת ד'מסני כיד הימים

פראנקפורט דמיין

שנת תרכ"ב לפ"ק

מהדורה חדשה

בעזרתו יתברך
עיה"ק ירושלים תובב"א
תשמ"ג לפ"ק